

עלון האגודה

עובדיה בן שלום ד"ר
רופא פנימית-נשיא
מיסד האגודה

האגודה לטיפול חברה ותרבות, מורשת יהודי תימן מיסודו של עובדיה בן-שלום

גיליון מס' 38

www.teman.org.il | hatemanim@gmail.com | 09-8331325 | 580013522 ממותה מס' 580013522

חברים המבקשים לקבל את העלון בדואר על מנת להפיץ את העלון במקום מגוריהם יכולים לפנות אלינו בטלפון או בדואר

דבר יו"ר האגודה

ד"ר יגאל בן שלום

תימן וכן מפגשים מרגשים עם נשיא המדינה, יו"ר הכנסת ומפקדי חיל האוויר בבסיס החייל. בהסכמת הטייס החליטה האגודה לתרגם את הספר לעברית ולהוציא לאור כעדות היסטורית מרתקת. עתה, בחודש ניסן תשע"ט, שנה לאחר הביקור ההיסטורי השלמנו את מלאכת התרגום ואנו עומדים להוציא הספר לאור בעברית.

בהתאם למטרות האגודה אנו שוקדים על חשיפת חיי התרבות של יהודי תימן בקהילות השונות. נערך יום עיון באוניברסיטת בר אילן על קהילת יהודי ד'מאר בעקבות ספרו של עוזיהו משולם. הספר המתאר באופן מעניין וקולח את חיי היהודים במחוז ד'מאר ומנציח אישים ומנהיגי ציבור יצא לאור בהוצאת האגודה לטיפול חברה ותרבות. בחודש ניסן ב"שבת הגדול" נקיים ימי עיון ותרבות החל מיום חמישי ו' בניסן, בטבריה, בשילוב הרצאות על קהילות תימן, בין היתר על קהילות רד'אע וד'מאר.

עוד יהיו איתנו הזמרים הנפלאים אורי אור ורן שבת.

אנו ממשיכים בציון 400 שנה להולדת המשורר ר' שלום שבזי. אנו מתכננים אירוע מרכזי במגדל דוד בירושלים במסגרת פסטיבל ישראל. האירוע יתקיים בח' בסיוון תשע"ט (11/6/2019)

שמות רבים לחודש ניסן. במאמר זה אציין את משמעות חג הפסח החל בחודש זה כחג החירות.

החירות האנושית הפכה להיות ערך עליון. עם ישראל עבר מעבדות לחירות לאחר יציאת מצרים.

לאחר תהפוכות רבות בשנות ההיסטוריה של עמנו, זכינו לחירות מחודשת בארצנו לפני 71 שנים.

במאמר לחודש ניסן תשע"ח באכסניה זו של האגודה כתבתי על ההתרגשות שאחזה בנו עם בואו של הטייס קפטיין אלג'ן לונג מארה"ב לישראל ביזמת האגודה לטיפול חברה ותרבות, תיעוד ומחקר. קפטיין לונג הוא הטייס שבאומץ לב העביר בתקופה קצרה של פחות מחודש מאות מיהודי תימן מעבדות לחירות, מחולות המדבר בעדן לארץ להם נכספה נפשם מאז גלו מארצם. הטייס לונג כתב ספר באנגלית על מבצע מרשים זה בשם "On Eagles' Wings" על כנפי נשרים". בספר זה הוא מתאר באופן אותנטי וממקור ראשון את קורות אותם ימים של טיסות בצל הסכנה, את התנהגות העולים וחוויותיהם באותה תקופה, את פרטי הטיסות, ואת התנהלות הנציגים של המדינה הצעירה שהייתה בת פחות משנה. לטייס נערכו קבלות פנים נלהבות ברחבי הארץ, בהשתתפות מאות בני משפחה של עולי

בהשתתפות אמנים, יוצרים וזמרים ויכולול מבחר עיבודים חדשים וישנים של שירי המשורר הדגול. תהיה זו הפקה מקורית אשר לא הייתה כמותה בישראל עד כה.

את חג השבועות נחוג במלון גולדן קראון המפואר בנצרת, בימים ששי – ראשון ד'ו' בסיוון תשע"ט 7-9/6/2019 נשלב בשבת ובחג מסורת אבות, עונג

דבר העורך

עותניאל מנצור

פסח – חיזוק המידות

איתא בספר החינוך, לא תעשה טז מתאר לנו את החיזוי "ועצם לא תשברו בו" (שמות יב מ): "משרשי המצוה: לזכור נסי מצרים, כמו שכתבנו במצוות אחרות, וגם זה גזעו מן השורש הנזכר, שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרור העצמות ולשברם ככלבים; לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים. ועל כן, בתחילת בואנו להיות סגולת העמים, ממלכת כוהנים וגוי קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושים, **נקבע בנפשתינו הדבר לעולם**."

יוצא מדברי החינוך שיש עלינו חובה להזכיר נס יציאת מצרים והיא שנאכל כדרך מלכים שאין דרכם לגרור עצמות ולשוברם ככלבים. ובנוסף, מדגיש שיש צורך להרגיל את עצמנו למעשים טובים, שמעשיו של האדם נקבעים ומושרשים בנפשו. ואם כן מובן שרשה של המצווה על אתר: "דע, כי האדם נפעל כפי פעלותיו, ולבו וכל מחשבתיו תמיד אחר מעשיו שהוא עוסק בהם אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה ורוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה

שבת הרצאות, קריאת מגילת רות ולימוד לילי. את ימי העיון והתרבות בקיץ נקיים במלון קראון פלזה בים המלח בימים ראשון – רביעי י"א – י"ד בתמוז

14-17/7/2019. ההרשמה לכל האירועים הללו נפתחה במזכירות האגודה. הציבור מוזמן לבוא ולהשתתף באירועי האגודה ברחבי הארץ.

ובמצות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, **כי אחרי הפעלות נמשכים הלבבות**."

מעשיו של האדם הם אלו שיקבעו היכן האדם נמצא, יש לו לאדם לשים לב ולעשות חשבון נפש האם מעשיו ראויים וטובים לבן של מלך או שאינו מתנהג בהגינות ומעשיו מבוססים על מנהגי טפשי העולם.

ובעניין זה כבר כתבה נחמה ליבוביץ בספרה "מעיונים של נחמה ליבוביץ" – ספר שמות, יב: "נבין דברי החינוך 'אחר המעשים נמשכים הלבבות': אין החינוך למצוות צריך לדעתו ללכת מן ההכרה אל המעשה, ואין המחנך צריך ללכת תחילה בדרך ההטפה הפונה להבנה בלבד בתקוה שמתוך ההבנה והשכנוע יעבור האדם למעשים הרצויים, אלא להיפך – כדברי הרמב"ם בפרק שמיני משמונה פרקים: **וראוי לו לזמנו מעלות** (=תכונות) **האופי הרצויות ויתרחק מן המעשים עד שיסורו ממנו הפחיתות**." וז"ל רבנו הרמב"ם בפרק רביעי מתוך שמונה

פרקים לרמב"ם: "ודע שאלו המעלות והפחיתות אשר למידות לא יגיעו ולא נתיישבו בנפש כי אם בהישנות המעשים, הבאים מאותה מידה פעמים רבות בזמן ארוך והרגלנו בהם. ואם היו אותם מעשים טובים – יהיה המגיע לנו "מעלה", ואם יהיו רעים – יהיה המגיע "פחיתות".

ניתן להביא הסבר נוסף על פי יסוד בתורה שכתב הרב דסלר המובא ב-"מכתב מאלה"ו ח"א. ושם ניתן להסביר הטעם ל-"ועצם לא תשברו בו". כיון שהיה זה לילה של חסדים גדולים, שבו פסח הקב"ה על בתי בני ישראל בנגפו את מצרים. ובנוסף לכך – "ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף". וכהסבר הגר"א – שאף מי מירא, שהגיע זמנו למות מיתה טבעית באותו לילה, לא ניתנה רשות למשחית – מלאך המות –

חכמי תימן

ר' יחיא בשירי (מהרי"ב)

מגדולי רבני תימן במאה ה-17 פוסק מקובל ולבלי אומן. מוכר גם בכינוי הספרותי אבנר בן נר השרוני. נולד במחצית השניה של המאה ה-16 ונפטר בשנת 1661 בקירוב. חי במחוז רחבה צפונית לצנעא. השפעתו על יהודי תימן התבטאה בתחומים רבים. עסק בהעתקת ספרים רבים, מדרש ואגדה, הלכה ודקדוק, וסידורי תפילה (תכללים). עשרות ספרים מכתב ידו נותרו עד היום. הוא הוסיף ביאורים וחיידושים בספריו המועתקים מפרי עטו ומחשבתו. כמו כן כתב וחיבר ספרים משל עצמו על פי הפירוט הבא:

א. ספר "חבצלת השרון" – באור צורת האותיות על פי תורת הסוד, מסורות למקרא ודרשות קבליות. חיבר זאת בהיותו בן-19. (ההדיר ספר זה פרופ. אהרון גיימאני בשנת תשס"ח בהוצאת יד הרב ניסים-ירושלים)

לנגפו. אם כן במצב זה שמידת החסד שולטת לחלוטין, היה מקום לחשוש להתגברות התורה ובעקבות זאת לכשל רוחני. לכן ציוותה התורה – ועצם לא תשברו בו – לשים מחסום לתאוה ולא לאכול הכל. ואמנם מצוה היא לאכול את כל בשר הקדשים ולא להביאם לידי נותר. אך העצמות שאין מצוה באכילתם, ישמשו – באיסור שהטילה התורה בשבירתם – כמחסום בפני התגברות התאוה.

מי יתן ונזכה ללמוד מחג הפסח לפסוח על המידות הרעות שיש בקרבנו ולשים מחסום לתאוותינו. ולחזק את ההנהגות הטובות שיהיו טבועים ומושרשים במידותינו וכך נקבע בנפשתינו הדבר לעולם"

חג פסח כשר ושמח!

- ב. "אבן השרון" – פירוש על "עין יעקב"-אגדות התלמוד, לסדרים מועד ונשים.
- ג. פירוש בערבית יהודית לאגדה של פסח (תורגם ופורסם ע"י הרה"ג יוסף קאפח)
- ד. פירוש לסידור תפילה (תכלאל) שנקרא מאז תכלאל מהרי"ב.
- ה. הגהות וביאורים ל"מדרש הגדול" שחובר ע"י ר' דוד בן עמרם עדני במאה ה-14.
- ו. "עין משפט" – מראה מקומות להלכות הרמב"ם.
- ז. "חלק הדקדוק" – מאמר העוסק במסורת המקרא ומצוי עפ"י היום בכל תאג'.
- ח. "בשירי" – טעמים ופרפראות חכמה.
- ט. הגהות לפירוש "המזרחי" לר' יוחנן מזרחי למסכת חולין.

כמו כן העתיק ספרים רבים מספרותם של חכמים מחוץ לתימן שנכתבו בסמוך לתקופתו ובעיקר ספרות קבלית והלכתית.

מאז יצאו אבותינו ממצרים עד שנה זו, חלפו 3331 שנים ואם נוסיף 400 שנה שקדמו ליציאת מצרים, כלומר מתאריך ברית בין הבתרים שבה הובטח לאברהם אבינו "לְזָרְעָךָ נִתְּמִי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת" (בראשית טו, יח), או מאז נאמר לאברהם אבינו "דָּוָע תִּדְעֵ, כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ, בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעָנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (שם טו, יג), הרי זו ראשית ההתהוות היהודית של עם ישראל וגלגוליה השונים בארץ ישראל ובארצות פזורהם בנכר.

לזכר ההתהוות הראשונית של האומה היהודית, ועל פי מִצְוֹת התורה, אנו חוגגים חג הפסח ברוב פאר ומשחזרים לבנינו ולנו, אותן שנים של שעבוד במצרים והגאולה מעבדות לחירות.

ההתכוננות לחג הפסח היא גדולה מאד, במיוחד ביהדות תימן שכל ההכנות העיקריות נעשות בכל בית ובית, החל מאסיפת החיטה משעה קצירה, ברירת גרעיני החיטה לקראת הטחינה וכיזאה בזה ועד לאפיית המצות בערב החג. מאמצע חודש אדר, זוכה תימן לגשמים שממלאים את מאגרי המים. היהודים נהנים מהעונה הזאת לקראת חג הפסח, ובכל עיר ומושב מנצלים את המאגרים או הנחלים כדי לרחוץ כלים ולנקות כל מה שצריך לנקות ולגנוז. אצל כל קהילה וקהילה בתימן גדולה מאד, משום שכל אחד חש בלבו את החובה להתכונן לחג הפסח ולהשקיע כל מאמץ גופני וכספי כדי לממש את חגיגת חג החירות.

התורה קבעה חודש ניסן לראש השנה ההיסטורי "הַחֲדָשׁ הַזֶּה, לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים, רִאשׁוֹן הוּא לְכֶם, לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות יב, ג) ואילו כינויו "חודש האביב" כפי שנאמר: "הַיּוֹם אִתֶּם יוֹצֵאִים בְּחֲדָשׁ הָאָבִיב" (שמות יג, ד). החג עצמו נקרא "חג המצות". המונח "פסח" הוא על שם הקרבן שהיו מקריבים בני ישראל בנדודיהם במדבר ועל שם קרבן פסח שהיו אוכלים אותו בליל

ט"ו בניסן בחגיגת הפסח שחגגו הם ובני משפחותיהם. במסכת ראש השנה קבעו חז"ל ארבעה ראשי חודשים: אחד בניסן ראש השנה – למלכים ולרגלים. אחד באלול – ראש השנה לְמַעֲשֵׂר בְּהֶמְהָה. אחד בתשרי – ראש השנה לְשָׁנִים וְלְשִׁמְטִין וְלְיוֹבְלוֹת, לְנִטְיָעָה וְלְיָקֻוֹת. אחד בשבט – ראש השנה לאילנות, אך בית הלל החליטו כי ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות. שלושת הרגלים, מוכתרים בשלוש העונות: חג הקציר – בפסח. חג הביכורים – בשבועות. חג האסיף – בסוכות. שלושה יסודות התהוו בחג הפסח: פסח, מצות. ועם כניסת בני ישראל לארץ ישראל נתהווה היסוד השלישי "עומר" שהוא יסוד חקלאי החל בחודש האביב וזהו חג הקציר שנאמר: "וּסְפַרְתֶּם לְכֶם מִמִּחְרַת הַשֶּׁבֶת, מִיּוֹם הַבִּיאְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שִׁבַּע שָׁבָתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה" (ויקרא כג, טו).

כמה שמות יש לחג הפסח?

א) חג האביב – כי החג חל בעונת האביב. ב) חג החירות – כי יצאו ישראל מעבדות לחירות. ג) חג המִצְוֹת – כי אכלו בו מצות ולא חמץ. ד) חג הפסח – כי הקב"ה פסח על בכורי ישראל והציל את בכוריהם.

בחג המצות קיימות שלוש מצות עשה: א) להשבית שאור (חמץ). ב) לאכול מצה בליל הפסח. ג) לספר ביציאת מצרים. ואילו חמש מצות לא תעשה הן: א) שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשה. ב) שלא לאכול חמץ כל שבעה. ג) שלא לאכול תערובת חמץ. ד) שלא יִרְאֶה חמץ כל שבעה. ה) שלא יִמְצָא חמץ כל שבעה.

לגבי ליל הסדר המקור בתורה: "וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה, צֵלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרוֹרִים יֹאכְלֶהוּ" (שמות יב, ג) "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם" (שם יג, ח). שני הפסוקים הנ"ל, הם המקור הראשון לטכס החגיגי של ליל הסדר.

כיצד הוציאו אבותינו מִצְוֹת אלו לפועל? על אכילת הפסח במצרים ניתנה הוראה מפורשת: "וְכָכָה תֹאכְלוּ אוֹתוֹ: מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים, נַעֲלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפְזוֹן" (שם יב, יא) אבל על צורת ה"הגדה" לִבְנֵי, כנאמר בפסוק, "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ" אין שום רמז. גם במקומות אחרים במקרא, שבהם מדובר על חג הפסח בכלל, כמו ספר דברים פרק ט"ז, או על חגיגתו בימיהם של יהושע, חזקיהו, יאשיהו ועזרא, לא מצאנו תשובה לשאלה זו. ההסבר הסביר שנשאר לנו, הוא זה שחז"ל הסבירו לנו כפי שניתן לקרוא ב"הגדה" עצמה, ושמתנו אנו למדים את מצות ההגדה לִבְנֵי.

בליל הסדר נוהגים אנו להניח על השלחן שני תבשילין – זֶרְזַע וְבִיצָה, המסמלים את הקרבנות שהיו מקריבים באותו לילה בזמן שבית המקדש היה קיים. הזרוע מסמלת את קרבן הפסח, ואילו הביצה, סמל ל"קרבן חגיגה" שהיו אוכלים לפני קרבן הפסח, משום שהפסח נֹאכַל על השׁוֹבֵעַ. הרמב"ם, הביא טעם לְמִצְוֹת שחיטת הפסח ואכילתו: "... ולתכלית זו, כדי לקבוע בלבנו האמונה האמתית בה' ולסלק ממחשבתנו האמונות הנפסדות שהיינו משוקעים בהן במצרים, ציוה ה' לשחוט כבש הפסח, לפי שהמצרים (הקדמונים מ"ה) היו עובדים לכבש, רוצה לומר, למזל טְלָה, ועל כן היה אסור עליהם שחיטת הצאן. בעבור זה הענין בעצמו, נצטוונו לשחוט כבש הפסח ולזרוק דמו במצרים על הפתחים מבחוץ, כדי להינקות מן האמונות ההן, ולהודיע כי אנו מחזיקים בְּהַפְסָם, ולהאמין כי הדבר שהיו חושבים סיבת הקצף והנפץ, היא סיבת החיים ובו יינצלו מן המות" (מורה נבוכים) וטעם זה שייך גם באכילתו על סדר הלילה הזה, כל בשר אחר וביצה שאף היא יוצאת מן החי, וכל דבר היוצא מן החי, המִצְרִים ההם לא היו אוכלים מפאת אמונת ההבל.

מצוות ליל הסדר, מבטאות את שְׁנֵי החשיבות המיוחדת שהיהדות מייחסת לערכים החינוכיים ולהעברת הזהות היהודית לדורות הבאים, עפ"י החייו "והגדת לבנך". כאמור, מכאן בא השם "הגדה"

שבאמצעותה אנו מספרים לילדינו את מה שאירע לאבותינו בראשית דרכם ושמירתם על צביונם המיוחד ודפוסי התנהגותם, לשונם, שמותם ומלבושם. בקיום מצוה זו, טמון סוד הישרדותו של עם ישראל, למרות הפיזור, הסבל וחיי הנדוד שעברו עליו.

חג הפסח; שזכה לשלשה כינויים נוספים (חג המצות, החירות, האביב), כולל כל המרכיבים של ההווה היהודית: גלות, סבל, אמונה, ניסים, חירות, גאולה, מתן תורה, נדידה, כניסה לארץ. מרכיבים אלה משולבים ואחוזים זה בזה לאורך כל ההיסטוריה היהודית, ובאים לידי ביטוי חזק ומוחשי בחג הפסח.

חג הפסח במדינת ישראל המחודשת כשהוא נעשה כהלכתו, יש בו משום התגשמות חזון הגאולה, בהתקבץ עם ישראל מארצות הפזורה, ובשיבתו לארצו, לחיות בה כעם חפשי, יש בכך סמל ליציאה מעבדות לחירות. יתרון מיוחד לחג זה, שהוא משקף במהותו צירוף חזון חירותו של האדם, בעונת התחדשות הפריחה בתקופת האביב, אביבו של האדם והתגברות רצונותיו ושאיפותיו לחיי דרוור ועצמאות.

חג הפסח, הוא הראשון במסלול החגים של עם ישראל, ואף החשוב שבהם, כיון שהוא אבן יסוד בהתהוות היהדות, בעיצוב הזהות היהודית ובהעמקת השרשיות והשייכות לעם ישראל, לְעֶבֶר ולְעֶרְכֵּי הנצחיים.

חג הפסח, מבטא את סיפור לידתו והתהוותו של עם ישראל. עם שסבל בראשית דרכו מחיי עבדות תחת שלטון ערצים אכזרי, נבחר ע"י הבורא יתעלה להיות עם סגולה כדי למסור לו את התורה ולהעביר באמצעותו את האמונה בא-ל אחד לכל האנושות.

חג הפסח, משקף את שגב החשיבות המיוחדת שהיהדות מייחסת לערכים החינוכיים ולהעברת הזהות היהודית לדורות הבאים עפ"י הציווי "והגדת לבנך". מכאן בא שם "הגדה" שבאמצעותה אנו מספרים לילדינו את מה שאירע לאבותינו בראשית דרכם ושמירתם על צביונם המיוחד ודפוסי התנהגותם, לשונם, שמותם ומלבושם. בקיום מצוה זו, טמון סוד

היסטוריית יהודי תימן

ההתארגנות הקהילתית המחודשת של גולי מוזאע

דוד חוברי

מאחר ובשובם של גולי צנעא לעירם הכל היה חרב ולא נותר דבר ממה שהיה קודם נאלצו ראשי הקהילה ומנהיגיה לארגן מחדש את בתי הכנסת את בתי הספר ללימוד תינוקות של בית רבן (תשב"ב), ולהקים בית דין קבוע של שלושה דיינים, לייסד קופה של צדקה שכונתה בעבר "הקדש" ולהקים מקווה טהרה ובית מרחץ ציבורי. תהליך שיקומי זה נמשך שנים רבות ונמשך למעשה עד עלייתם ארצה. בשלב זה אכתוב באופן כללי בלבד על פרטי התארגנות זו ובעתיד ארחיב את הדברים על כל מוסד ומוסד בנפרד. מתוך הצהרות הכוונות הראשונות, כפי שפורטו לעיל ושנכתבו עפ"י זכרונותיו של הרב עמרם קורח, כשהגיעו לבצע וליישם הלכה למעשה את המטרות והיעדים, הרי שהורחבו והתווספו עוד ועוד מטלות ותפקידים בהתאם לצורך הנדרש. בראש ובראשונה היה צורך בהנהגה ארצית וכאן זה התפתח למינויים של נשיא, מארי (רב ראשי, חכם באשי) ורבנים בכלל. לצידם עמדו מנהיגים שהם לא רבנים ובדרך כלל מעשירי הקהילה שלהם השפעה כלכלית וקשרים עם השלטון. ההנהגה הדתית דאגה להקמתם של בתי הדין שדאגו לכל העניינים המשפטיים שהתעוררו בקרב הקהילה, הן בעניינים שבין אדם וחברו, בדיני ממונות, בענייני נישואין, גירושין, יבום וחליצה, ענייני ירושות, שחיטה, מינוי שליחים ומנהיגים לקהילות חוץ

וכו'. בצמוד לבית הדין התנהל "פנקס" בית הדין בצנעא שנקרא "מסוודה" שם תועדו בכתב כל ענייני בית הדין. (ל"פנקס" זה משמעות עצומה בחקר ההיסטורי של תימן). כמו כן הוקמו ישיבות ללימוד תורה ובתי ספר לתלמידים. מקורות ההכנסה של קופת הצדקה היו העורות והחלבים זהו מעין מס עקיף שהוטל על בשר כשר – שכל מי ששחט היה צריך לתת לצדקה, את העורות והחלבים, עליהם היה ממונה פקיד שמכר זאת במחירי השוק לסוחרים קבועים והכסף "הלך" לקופת הצדקה. בנוסף לכך היה מקור הכנסה נוסף שנקרא "תדיר" זהו מונח עתיק שמשמעותו: תרומות של בשר שגבו מהקצבים ומס על סוחרי צימוקים, וכן מס כלשהו שעלו החליטה הקהילה לצורך שעה. כמו כן נגבה מס מכל ראש בקר שנשחט בבית מטבחיים ציבורי – מס שחיטה. מקור נוסף היה רווחים מנכסי דלא נידי מהקדשות. במהלך השנים נבנו 18 בתי כנסת רק בעיר צנעא ועל כך נפרט בעתיד. אחד מעשירי תימן הקים בית כנסת וישיבה גדולה ובנה בית מרחץ ציבורי ששימש את יהודי צנעא שנים רבות. לסיכום ניתן לומר כי ההתארגנות מחדש של יהודי צנעא לאחר שובם מגלות מוזאע לקחה בחשבון את הפקת הלקחים מהגלות ותוצאותיה וכל ההתארגנות היתה פועל יוצא של חשיבה זו כדי לבסס ולחזק את מעמדה וחוסנה של הקהילה לטווח רחוק.

אכן במחקר התלמודי יש שנטוים לראות באיסור לקרות בכתבי הקודש בשבת (ולא רק בכתובים) איסור עצמאי שאינו תלוי בלימוד שבבית המדרש, וכן נראה מהתוספתא שבת א,יא: יוצאין בתפלין עם חשיכה (כלומר קודם השבת במקצת) וקורין בכתבי הקדש עם חשיכה (ומשמע שמשחשכה אסור לקרות בכל כתבי הקודש) אבל אין קורין בלילי שבת לאור הנר". וכן בתוספתא שם יג,א: "אע"פ שאמרו אין קורין בכתבי הקודש אבל שונים בהן דורשין בהן (כלומר על פה)...אמר ר' נחמיה מפני מה אמרו אין קורין בכתבי הקודש?...שיאמרו בכתבי הקודש אין קורין ק"ו בשטרי הדיוטות". וכן נמצא בקובץ דיני שבת של כת קומראן: "אל יקח איש מגילת ספר לקרוא בכתבו ביום השבת" – שוב משמע כאיסור עצמאי על היחיד במהלך השבת כולה. לדברי חוקרים אלו אפשר שהמשמעות המקורית של מושג "ביטול בית המדרש" הוא פינוי זמן בשבת ללימוד מיגע ועיוני דרך דרשה ושינון שנעשה על פה, זאת לעומת קריאה שטחית הצמודה לפסוקים – שנאסרה. בשלב מאוחר יותר הובן ביטוי זה כהליכה לבית המדרש בפועל.

שנזכה להיות עמלים בתורה, והלואי כראב"ד שהעיד על עצמו בתש"ו ס' לט: "זאני כמה ישינות עוררתי מעיני, וכמה מאכלות הסרחתי שלא אכלתי אותם בעתם – על עסק התורה" או כחכם שהובא בס' מבחר הפנינים: "שאלו את החכם מפני מה חכמת מחברך? אמר מפני שהוצאתי בשמן (ללימוד התורה) יותר ממה שהוציאו הם ביני".

הר"ן והובא בב"י להלכה. אך בשו"ע רצב, איחר את זמן בית המדרש עד לאחר הסעודה: "אחר סעודת שחרית קובעים מדרש לקרות בבניאים (דווקא, וכו'ל) ולדרוש בדברי אגדה. ואסור לקבוע סעודה באותה שעה". וראה במדרש משלי: "מפני מה נתייבו בניו של ר' מאיר ומתו בבת אחת? מפני שהיו רגילין להניח בית המדרש ויושבין באכילה ובשתיה". וכתב הרב יד פשוטה שנראה שזוג עם דעת הרמב"ם שזמן בית המדרש הוא אחר הסעודה, שהרי קבע בפרק ל"ב בוא לביתו ויסעד סעודה שנייה וילך לבית המדרש יקרא וישמע עד המנחה ויתפלל מנחה וכו'". וגם הרוקח כתב: "ואין להניח הדרשה עבור הסעודה השלישית". ובאמת נראה שזמני הדרשה לא היו קבועים והיו תלויים במציאות המשתנה כמו שמצאנו שרב יוסף היה דורש בציבור קודם תפילת המוספין (ברכות כח,ב). אך עדיין קיים קושי בפשט המשנה – מה הקשר בין העובדה שאין קוראים בכתובים בציבור בביה"כ (רישא) ובין כוחם לבטל את היחיד מהלימוד בבהמ"ד? (סיפא). ערוה"ש הציע שחכמים תקנו שלא להפטיר בכתובים כדי שלא יבאו להימשך ולקרות בהן בזמן בית המדרש, וכ"כ בעל המאור (שבת מג,א באלפס): "הטעם שלא היו בדורות הראשונים קורים בספר כתובים בשבת עד אחר סעודת השבת מפני שלא היה מתקנת עזרא אלא לקרות בתורה ולתרגם בבניא ולא התירו לקרוא בספר אחר כדי שיהיה הכל משכימים לשמוע הדרשה שהיו דורשין עד זמן הסעודה". אך עדיין לא לגמרי "חלק".

ימי עיון ותרבות בים המלח

ימי העיון יתקיימו בתאריכים י"א-י"ד בתמוז תשע"ט
14-17 ביולי 2019
במלון קראון פלזה, ים המלח.

עלות: 2,600 ₪ לזוג בחדר

לפרטים: משרד האגודה 09-8331325

כנס בינלאומי
מספרד
ועד
תימן
מחשבת הרמב"ם
ותפוצתה בקהילות
ישראל
4-5.7.2019
א' בתמוז - ב' בתמוז תשע"ט

**כולל סיור לימודי באתרי היסטוריה
טבע ונוף בהולנד**

30.6.19 - 9.7.19 | כ"ז בסיוון - ו' בתמוז תשע"ט

האגודה לטיפוח חברה ותרבות, האוניברסיטה של אמסטרדם
ומכון בן-צבי מארגנים כנס בינלאומי באוניברסיטת אמסטרדם.

**נושא הכנס: מספרד ועד תימן
מחשבת הרמב"ם ותפוצתה בקהילות ישראל**

המשתתפים בכנס יקבלו תעודה מטעם האוניברסיטה, הכנס ייערך במסגרת סיור לימודי
באתרי היסטוריה, טבע ונוף בהולנד. במהלך הכנס ייערכו מפגשים עם שגריר ישראל בהולנד,
נציגים של הקהילה היהודית ומנהיגים מן הממשלה והפרלמנט.

University of Amsterdam
(Room 104) P.C. Hoofthuis, Spuistraat 134
VB Amsterdam, The Netherlands 1012

המחיר כולל: כרטיסי טיסה, אוטובוס, מלון, ארוחות בוקר וערב כשרות,
כניסה לאתרים ומוזיאונים, מדרוך.

המחיר לא כולל: ביטוח נסיעות, דמי ביטול, ארוחות צהריים.

האירוח יהיה בשני מלונות יוקרתיים: מלון ואגנבורג בפוטין. מלון אדג'ו באמסטרדם.
בכל מלון יוגשו ארוחות בוקר וערב כשרות. לרשות הקבוצה יעמוד חדר הרצאות ותפילות.
עלות הסיור והכנס לאדם: 2,050 יורו. (9 לילות 10 ימים)

קרבת הפסח והחג

הרב ד"ר חננאל סרי

אף אחד מהם בודד כלילה גדול זה, מחשש שיהיה
חשוף לפגיעה כלשהי מצד המצרים.

קביעתו של חג הפסח לדורות הבאים באה לדעת
הרמב"ם להשריש בנו דרך הסתכלות ייחודית לחיינו
(גמ). כאשר אדם נזכר בכל שנה בניסים הגדולים
שעשה לנו הקב"ה בזמן היותנו במצב השפל
שבשפלים, מיד הוא מתחזק בעבודתו לאל יתברך,
שכן מתחזקת בלבו תחושת הכרת הטוב כלפי מטיבו
על רוב חסדיו, והוא לומד להעריך את הטובה בה הוא
נמצא, שכן הוא מושווה את מצבו למצב עמנו בראשית
ימינו (מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו... עבדים היינו...), והרי הוא
רואה עד כמה שונה מצבו היום. הערכה נכונה של
השפע בו אנחנו מצויים, היכולת להתמקד תמיד
בחצי המלא של הכוס, היא הגישה שיכולה להעלות
את האדם לגישה חיובית כלפי חייו. נטייה טבעית
של האדם היא לקטר, להתמקד בקשיים ובחסרונות
שמקשים עליו, אולם דרך זו אינה מוסיפה לו דבר.
רק הסתכלות חיובית שרואה מה רב מרחב התמרון
שניתן בידי, ומנסה לנצל אותו ולעשות מעשים חיוביים
היא שיכולה לקדם ולהביא לתוצאות מרחיקות לכת.
בגישה הרווחת המעדיפה להתמקד בחצי הריק של
הכוס יש מן הגאווה, כאילו מגיע לנו מלוא הכוס,
ומתוך כך עוגמת הנפש על שאין אנחנו מקבלים
אותו. הכרה בכך שבנקודת המוצא שלנו לא היה
לנו דבר, היא המקנה לאדם ענווה, שממנה הוא יודע
עד כמה עליו לעמול כדי להגיע להישגים כלשהם,
וכשהוא מצליח לממשם הוא יודע לזקוף אותם לא
רק לזכות עצמו אלא גם לזכות הקב"ה שזימן לו כלים
ומסייעים רבים כדי לממש את יעדיו.

רפיום של השקפות רעות נעשה על ידי הדרכת
הנפש לפעולות הפוכות בתכלית שיחזירו אותה
לאיזונה. עקרון זה מתבסס על כך שההשקפות
הרעות מבטאות חולי הקיים בנפש האנושית (מ"ו
ג, מ), וכפי שהורה הרמב"ם בתורת המידות שלו
הליכה זמנית לצד הנגדי היא ההדרכה הנכונה כדי
להגיע למצב התקין של הנפש שהוא היותה בדרך
האמצעית (שמונה פרקים, ובהל דעות פרקים א-ב). אותו עקרון
משמש את הרמב"ם גם להסבר מצות קרבן הפסח.
לפני היציאה ממצרים בני ישראל היו זקוקים לדרך
שתנקה מהם את ההשקפות ההרסניות של המצרים
שחדרו לדרך חשיבתם. שחיתת הפסח היתה פעולה
שבאה להמחיש את השקר שבתמונת עולמם של
המצרים. הציוץ בא להוכיח שדוקא הפעולות שלדעת
המצרים מסוכנות, הן אשר הביאו הצלה וישועה בבוא
המשחית להכות במצרים. החשיבות שייחסו המצרים
לבהמות הבית הוצגה לעין כל כהבל ברור. הבהמות
נשחטו בפומביות מרובה, דמם התנוסס על כניסות
הבתים, ודוקא בבתים אלו שרתה השמחה וההצלה.
מדובר בתפישות שהתקיימו במצרים לפחות מזמנו
של יוסף, כפי שראינו בספר בראשית, שהרי עובדה
זו יוסף ניצל כדי להושיב את אחיו בארץ גושן (בראשית
מג,ד), והיא שהביאה לכך שכל ארוחותיו נעשו בנפרד
מאלו של המצרים (בראשית מג,ד, וביתרונם אונקלוס במקום),
ואותן תפישות מוכרות עד ימינו בהודו.

חלק אחר מהמצוות שנצטוו בני ישראל במצרים
נועד לדעת הרמב"ם כדי להגן עליהם. בשל כך
הכתיב הקב"ה צורת אכילה ייחודית (מצה, חפזון, צל-
אש, ללא שביתת עצם, ובבית אחד) שנועדה לדאוג לכך שלא
ישתנה בהתקנת בשר הפסח לאכילה ושלא ישאר

מרדכי יצהרי

ד"ר כרמלה אבדר

• עֲדָרָא מְדִימָה / וְלֹא זֹג אֶלְהֵימָה:

תרגום: בתולה לתמיד, ולא בעל התנפלות.

פירוש: אימרה בפי בחורה, המעדיפה להישאר בתולה ולחיות בשלוה מאשר להינשא לבעל וחיי מריבה והתנפלות.

• עֲדָרָא וְלוֹ צְמָרַת / וְטָרִיק אֶלְאָמָן וְלוֹ טוֹלַת:

תרגום: בתולה ואפילו צמקה, ודרך בטוחה ואפילו נתארכה.

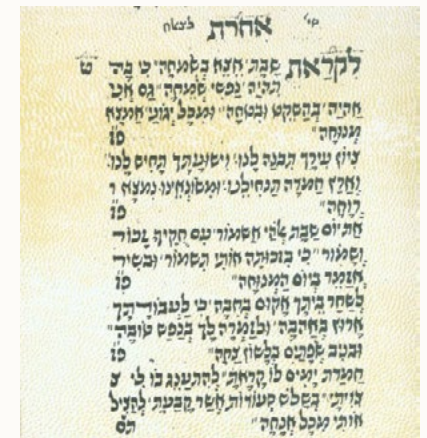
פירוש: פירוש: בנוסח מעין זה, היו זקני היהודים מפטירים בנסיעתם בדרך המלך: "דרכים סלולות ואם רחקו/ דדי בתולה ואם צמקו".

• מִן תְּשֵׁהָ לְזוּגָה גֵיר מְרַתָּה / לַעֲנַת אֱלֵהָ

עֵלָא צוֹרְתָהָ:

תרגום: מי שהתאוה לאשה זולת אשתו – קללת אלוקים על צורתו.

הליכות ומנהגים: שבעת ימי המשתה

דוד חוברי

במשך כל ימות השבוע החל מיום ראשון נערכות חגיגות שמחה ומשתה בבית החתן וסדר היום הוא כדלהלן:

בשעות הבוקר המוקדמות מגיעים מקרובי לביתו ומתפללים איתו תפילת שחרית כשהחתן הוא החזן. יש שנהגו אף להביא ספר תורה בימי שני וחמישי לבית החתן, בתום התפילה פונים האורחים לביתם. החתן סועד עם הכלה ארוחת בוקר דשנה לבדם, פיתות עם סמנה או סלוף טרי וחם עם בשר צלי אש. בתום הארוחה פונה החתן בליווי שושביניו לבית המרחץ היצבורי והכלה מבלה בבית עם חברותיה. לאחר שהתפנק החתן ב"ספא" המקומי, הוא שב לנוח קצת בביתו ושושביניו הולכים להזמין את הרבנים והמוזמנים המוסכמים (כולל משוררים וזמרים), אחרים עוזרים בהכנות לקראת הסעודה. לקראת הצהרים מגיעים המוזמנים הן מצד הכלה והן מצד החתן וכל אחד מביא איתו ג'עלה לסעודה מוכנה. כשהאולם מתמלא נכנס החתן בליווי שירי הלל ומתיישב במרכז על די המארי כשהוא לבוש במעיל שחור נאה, מטפחת משי על ראשו ומטפחת שניה על ברכיו. האורחים בכניסתם מסרו את תקרובתם לשמשים ואלה מפזרים הכל על השולחנות, לכלל המסובין. כל אחד מניח את בקבוק הי"ש שלו לפניו. הג'עלה מלווה בשירים מגוונים מהדיוואן ללא ריקודים. מאריכים בשירה ושמחה ולאחר הסעודה כל אחד שב לביתו.

במקביל לשיבה בחדר הגברים, יושבות הנשים בחדר הנשים וסועדות את ליבן למעט שתיית עארק או יין. בתום הסעודה מתיישב החתן בחדר החופה לצד הכלה עם הוריה וקרוביה. מבליים יחדיו על ספל

קהווה ומיני מתיקה. בתום ישיבה זו עוזבת הכלה וקרוביה את החדר ופונות לחדר הנשים הסמוך, והחתן וחבריו הקרובים נשארים לבד ומבלים עד סמוך לזמן תפילת מנחה, בעישון נרגילות ולעיסת "קאת". לאחר תפילת מנחה וערבית בתחילת הערב שוב מגיעים אורחים, אוכלים, שותים, שרים ושמחים עד השעות המאוחרות של הלילה. כך חוזר ריטואל זה מידי יום ביומו.

היום החמישי של שבעת ימי המשתה הוא נקרא "יום אלזיירה" (יום הביקור), ביום זה מרבים בסעודה ובמשתה וכמו כן מגלחים את שיער ראשו של החתן בפעם השנייה מאז החתונה. יום זה גם נקרא "יום אלולימה" (יום הסעודה) כי בעבר נהגו לחגוג רק את היום הזה בסעודה ולא את כל ימות השבוע. בתום יום חמישי מסתיימות הסעודות ואורחי חוץ אינם מגיעים יותר. באותו ערב יושבים עם החתן רק שושביניו ובסוף הערב שבים לביתם כשהם עייפים ושמחים לאחר עשרה ימים רצופים של פעילות. למחרת ביום ששי מוזמנת משפחת החתן ע"י משפחת הכלה לסעודה בבית הורי הכלה. החתן ובני משפחתו הולכים, אך הכלה יוצאת בבית החתן, מנהג קדום בתימן שאין הכלה לבעלה ולבני משפחתו ותשכח את התלות בבית הוריה. מעתה ואילך נגמרו חגיגות ימי החול ומיום ראשון הקרוב משכים החתן לעבודתו ולשגרת חייו היומיומית בדאגה לפרנס את עצמו ואת רעייתו. יחד עם זאת ארבעת השבתות הקרובות נחגגות כל אחת בפני עצמה ועל כך בגליון הבא.

פיקוח על המחירים
ד"ר אריאל מלאכי

במסגרת סדרת המאמרים בתחום הצרכנות במשפט העברי, עסקנו עד כה בעניינים שבין אדם לחברו ובחובת האדם כלפי חברו. הפעם נבחן נושא הקשור בחובת ההנהגה כלפי הציבור.

כך הרמב"ם פוסק (טיקין, גניבה ת, יט):

חייבין בית דין להעמיד שוטרים בכל מדינה ומדינה ובכל פלך ופלך, שיהיו... פוסקין את השערים... וכל מי שמפקיע את השער ומוכר ביוקר - מכין אותו, וכופין אותו ומוכר כשער השוק.

אם כן, נפסקה הלכה שחובה על ההנהגה (כלומר: בית דין), להעמיד בכל מקום שוטרים (כלומר: משגיחים), שיהיו פוסקין את השערים (כלומר: מפקחים על המחירים), וכל מי שמפקיע את השער (כלומר: מוכר ביוקר) מכין אותו וכופין אותו ומוכר כשער השוק.

גם במדינת ישראל היום ישנו פיקוח מסוים על מחירים, למשל: על מחירי הדלק, החלב, הביצים, הלחם, ועוד מוצרי יסוד שונים. אולם רוב מחירי רוב המוצרים אינם מפוקחים. הסיבה לכך היא שקיים מתח בין הרצון לכלכלת שוק חופשי לבין הרצון לדאוג לכך שלא תהיה הפקעת שערים. בפועל, החוק בישראל מגביל את הפיקוח למוצרי יסוד מסוימים, ומאפשר, במקרים מיוחדים, פיקוח על מוצרים באופן זמני כדי לתקן כשל שוק מסוים (למשל, בתקופת מלחמת המפרץ, הוטל פיקוח על מחירי יריעות ניילון לאיטום, סרטי הדבקה, סוללות וכדומה. משחלפה הסכנה, וחלף החשש להפקעת מחירים של מוצרים אלה, הוסר הפיקוח על מוצרים אלה).

אלא, שהמתח הזה בין כלכלת השוק החופשי לבין הפיקוח על המחירים - איננו חדש, והוא מוכר במשפט העברי עוד מתקופת האמוראים. אם נפנה למקורות ההלכה, נגלה שבתלמוד הבבלי הובאה מחלוקת בעניין זה בדיוק. כך אומרת הגמרא (בבלי,

בבא בתרא פט, א):

מעמידין אגרדמין למדות (כלומר: ממנים מפקחים על המידות והמשקלות) ואין מעמידין אגרדמין לשערים (כלומר: אין ממנים מפקחים על המחירים). דבי נשיאה אוקימו אגרדמין בין למדות בין לשערים. אמר ליה שמואל לקרנא: פוק תני להו מעמידין אגרדמין למדות ואין מעמידין אגרדמין לשערים (כלומר: צא ולמד הלכה שאין ממנים מפקחים על המחירים). נפק דרש להו מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים (כלומר: לימד שממנים מפקחים גם למחירים). א"ל מה שמך קרנא תיפוק ליה קרנא בעיניה נפקא ליה קרנא בעיניה. ואיהו כמאן סבר? כי הא דאמר רמי בר חמא א"ר יצחק מעמידין אגרדמין בין למדות בין לשערים מפני הרמאין.

הרשב"ם מפרש במקום:

ואין מעמידין אגרדמין לשערים - שלא ימכרו ביוקר סברא הוא דאינו צריך דאם זה רוצה למכור ביוקר אותו הצריך למעות יתן בזול וילכו הלוקחין אצלו וימכרו זה בזול על כרחו...

אם כן, הרשב"ם מסביר כי הדעה שאין לפקח על המחירים - מקורה למעשה בסברה, אשר השם המודרני שלה הוא: כלכלת שוק. הרעיון הוא שבשוק חופשי התחרות תזיל את המחיר (הצריך למעות יתן בזול), ולכן אין צורך בפיקוח על המחירים. השוק החופשי הוא שדואג לתחרות, והוא שדואג, ממילא, להוזלת המחירים ("וימכור זה בזול על כרחו"). אלא, שבכל זאת, דעות אחרת חוששות לרמאים מפקיעי שערים, ולכן, מעדיפות על פני סברת השוק החופשי את ההגבלה הציבורית והפיקוח על המחירים.

אם כן, בפנינו עוד דוגמא יפה באמצעותה ניתן לראות עד כמה המשפט העברי רלבנטי גם לימינו אלה ממש, וכיצד כבר לפני שנים רבות המשפט העברי התמודד עם סוגיות הנראות לנו חדשות ומודרניות.

אהבה בן שלום

מהזכרון. בכך הוא דומה למיתוס שאני נשען עליו. ולכן הוא עלול לחבל בזוגיות.

בתקופת ההתאהבות אדם מרגיש במיטבו גם אם בן הזוג לא נוכח. יש הרבה סבלנות לאחר, לעצמי ולבן הזוג. זה סוג של עיוורון שבו כל תכונה שאני מוצאת בבן הזוג היא כמו ירח שיש לו צד זוהר וצד אפל. בתקופת ההתאהבות אני רואה רק את הצד הזורח. הוא טוב לב, רגיש, רומנטי. אין אפשרות בשלב הזה לראות אחרת.

עם הרחבת המשפחה הצדדים הזוהרים מצטמצמים ואז רואים שהתכונה שבגינה התאהבנו היא התכונה שבגינה אני אפרד. אחרי ההתאהבות באה האהבה שבה יש התפכחות וקשת של רגשות. בעוד שבהתאהבות הרגשות הדומיננטיים הם חיוביים, ככל שנכנסים לשגרה יש מקום ליותר ויותר רגשות שליליים כמו כעס ונלבון. בשלב ההתאהבות אני לא ארגיש את העלבון ואם הוא קיים אני אבנה סיפור אחר. בשלב האהבה אני אסתכל על הדברים אחרת. אני אתן לעצמי להרגיש יותר רגשות אפילו שהם לא מחמיאים לי.

למה התאהבות יכולה לחבל בזוגיות? בעיקר כי היא יוצרת חוזה זוגי לא מציאותי. כשאני בתקופת ההתאהבות אני פוגעת בעצמי מכיון שלא ארשה לעצמי להגיע לא מסודרת, לא מאופרת. אני אשקיע זמן מול ארון הבגדים. בשגרה אני אסתובב עם בגדים פשוטים ולא אבין מה קורה שם.

השגרה נוגסת בזוגיות ולכן כדי שזוגיות תימשך צריך לעבוד בה כל הזמן.

מגישה: אהבה בן שלום, מאמנת אישית ומנחת קבוצות על פי שיטת אדלר. להזמנת הרצאות: ahuvabns@gmail.com 050-2399543

בפינה זו אנו מדברים על מעגל חיי המשפחה כאשר השיח הוא לא רק על הצלחות אלא גם על הקשיים בכל שלב ושלב בחיי המשפחה החל מהקמת משפחה, הולדת הבן הראשון, גידול הילדים, התרוקנות הקן והזקנה. מאחר והשיח הוא כאמור גם על קשיים, העליתי במאמרים הקודמים נושאים הקשורים בהבנה מהו משבר ומהו מעבר. בגליון הקודם התחלנו לדבר על התחנה הראשונה: הזוגיות. ועסקנו בנושא הראשון - המיתוס. בסיכום נושא זה אמרנו שרק פירוק המיתוס מהיסוד יכול לקדם תהליך שבו בזמן משבר בזוגיות ניתן יהיה לקיים דיאלוג.

בגליון זה נעסוק בנושא ההתאהבות (לא אהבה) וחלקה בזוגיות.

אם נלך אחורה ונסה להיזכר ברגע הזה שהסתכלנו על בן הזוג וידענו שזהו זה, זה הוא, ננסה להבין מה היה שם שהפך אותו או אותה לאחד או האחרת, נמצא שבבסיס ההתאהבות עומדת ניראות. זה הרגע שאני מרגיש שהאחר רואה אותי הכי קרוב למה שהייתי רוצה, מפללת ומייחלת שיראו אותי. הרגע הזה שהאחר יודע מה חסר לי וחשוב רגע לפני.

זה הרגע שבו משרררים אנדרופינים שמאפשרים לשלב הזה להיות שלב של חיבור ברמה הקוסמית ושהופכים את השלב הזה לשלב של משיכה פיזית, רגשית ואפילו רוחנית עד כדי שכרון חושים.

השלב של ההתאהבות מאפשר להעז, לנסות ונתון תחושה של חופש, חיות, מיניות וריגושים. שלב זה מייצר את הדבק ממקום של התאהבות ולא חרדה. בתקופה זו יש רצון להיות דבוק לאותו אחד שנתן לי להרגיש במיטבי. כל הדברים האחרים שוליים והרבה פחות מעניינים.

שלב ההתאהבות נע בין כמה ימים לכמה חודשים (עד 8 חודשים). רגע ההתאהבות נחרת והופך להיות חלק

האם קדש ורחץ או קדש ונטול ?

הרב עוזיאל מנצור

אמנם זה הכרחי כדי שלא יעבור על גזרות החכמים ולכן ליטול ללא ברכה (לא בכדי בהגדות אלו אומרים קדש ורחץ ולא קדש ונטול).

אולם, כמעט כל הראשונים חלקו על התוספות ואמרו שנטילה זו אינה נקיטת זהירות על דברי החכמים אלא זו הוראה ברורה, תקנת חכמים גמורה כמו בפת ולכן יש ליטול בברכה.

נמצא לומר שלוש דעות להלכה לגבי דבר שטיבולו במשקה:

1. **יש ליטול בברכה** (סדור רע"ג, סדור רס"ג, רש"י, רי"ף, רמב"ם, רשב"א, רמב"ן, רא"ש ועוד).

2. **יש ליטול ללא ברכה** (שו"ע - מחלוקת ראשונים, רמ"א, משנה ברורה, בן איש חי, כף החיים, הרב עובדיה יוסף ועוד).

3. **לא נהגו ליטול כלל** (המגן אברהם כותב בשם לחם חמודות, וכן הטור הביא בדעת המהר"ם ובעל העיטור שכיום לא צריך ליטול ידיים לדבר שטיבולו במשקה, וכן בשו"ת שמש ומגן שמיקל).

לעדנתנו עדת קודש תימן יש שנטלים בברכה - ולכן הקפידו לכתוב בהגדות **ונטול**, ויש שנטלו ללא ברכה

המובא בגמרא בפסחים: "אמר רב אושעיא כל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידיים".

וכונת הדברים שכל פעם במהלך השנה שאדם אוכל דבר מה והמאכל רטוב על ידי אחד משבעת המשקין (י"ד שח"ט ד"מ) חייב ליטול ידיים. אין בכונתי במאמר קצר זה להאריך ולהסביר מדוע אנו נוטלים ידיים לפני אכילת הפת האם משום סרך תרומה (כדי להרגיל את הכהנים ליטול את ידיהם לפני אכילת תרומה - עיינו גמרא בחולין דף קו ע"א). או משום נקיות וקדושה (ברכות דף נג ע"ב).

ברם, לגבי אכילת דבר שטיבולו במשקה נחלקו הראשונים בטעמה:

דעת התוספות שנטילה זו איננה חלק מהתקנה של אכילת לחם, כי ביסודה של נטילה זו עומדות שתי גזרות של **חכמים**:

1. שני לטומאה מטמא משקים.
2. אסור לאדם לאכול מאכלים טמאים ולטמא את גופו.

יוצא אפוא, שלדעת התוספות אין תקנה ליטול ידיים לפני אכילת דבר שטיבולו במשקה,

פעילות האגודה

העלון מודפס בסיוע מכון בן-צבי

לחקר קהילות ישראל שבמזרח

- ימי עיון ותרבות
- הרצאת ספרים
- מלגות לסטודנטים

- הרצאת כתב העת המדעי - תימא
- הרצאת כתב העת - תהודה
- המרכז לחקר יהדות תימן ותרבותה
- ע"ש עובדיה בן-שלום במכון בן-צבי
- חוגי שירה וטעמי המקרא

- מוזיאון יהדות תימן בנתניה
- המכון לכתבי יד ע"ש יחיא גרמי
- ספריית עיון ומחקר
- ארכיון המוסיקה והצליל בניהול איתמר פנחס
- פעילות בקרב העולים החדשים מתימן